

මේ පාඩම ඉගෙනීමෙන් ඔබට,

- * සාරාංශය යනු කුමක් ද?
- * සාරාංශයක දී අවධානය යොමු විය යුතු ලක්ෂණ.
- * සාරාංශයක් ලියන අයුරු.
- * සාරාංශකරණය දැන සිටීමේ ප්‍රයෝජන.

යන කරුණු අවබෝධ වනු ඇත.

දිනපතා ම පාහේ ඉගෙනීම, නව තොරතුරු දැනගැනීම, වෙනත් විවිධ අවශ්‍යතා සහ විනෝදය සඳහා අපි විවිධ පොත්පත් හා සඟරා කියවමු. ගුවන් විදුලියට ද වෙනත් විවිධ දේශනවලට ද සවන් දෙමු. රූපවාහිනී හා අන්තර්ජාලය වැනි දෘශ්‍ය මාධ්‍යයන් ඔස්සේ ද සන්නිවේදනය ලබමු.

මේ කුමන මාර්ගයකින් හෝ අප කියවූ, අසා - දැනගත්, සියලු තොරතුරු ඇසු - දුටු හෝ කියවූ පරිද්දෙන් ම අප සිත්හි නො රැඳෙයි. බොහෝවිට ඒවායේ තිබූ වැදගත් ම, හරවත් ම හා ප්‍රයෝජනවත් ම තොරතුරු පමණක් අප මතකයේ රැඳෙයි.

විශේෂයෙන් ම බොහෝ ලේඛනවල රසය උද්දීපනය කිරීම සඳහාත්, අර්ථාවබෝධයේ පහසුව පිණිසත්, උපමා - රූපකාදී අලංකාර මෙන් ම පිරුළු - ආප්තෝපදේශ වැනි සාම්ප්‍රදායික යෙදුම් ද භාවිත කරනු ලැබේ. එමෙන් ම ප්‍රකෘති කථන ආදී වෙනත් උපක්‍රම ද බහුල ව භාවිත කරයි. තව ද අදහස් සම්පිණ්ඩනය සඳහාත් වාක්‍ය අතර සම්බන්ධය ගොඩනැගීම සඳහාත් නිපාත ආදී පද වර්ග ද බහුල ව භාවිත කිරීමට සිදුවෙයි.

සාරාංශකරණයේ දී මේ සියල්ල හැකිතාක් බැහැරකොට, අර්ථයට හානියක් නොවන සේ අර්ථය හොඳින් වටහාගෙන, එම අර්ථය - හරය - හෙවත් සාරය පමණක් ඉස්මතු කොට ලියා දැක්වීමට අප වග බලාගත යුතු ය.

මේ ආකාරයට කිසියම් ලේඛනයක, (ප්‍රබන්ධයක), පරිච්ඡේදයක, ඡේදයක හෝ වාක්‍යයක, නැතහොත් දේශනයක ඇතුළත් වූ හරවත් ම කොටස (හරය) හෙවත් සාරාංශය ලියා දැක්වීම සාරාංශ කරණය යි. මිලඟට අපි සාරාංශයක් ලියා දැක්වන්නේ කෙසේ දැ යි විධිමත් අධ්‍යයනයක යෙදෙමු.

ක්‍රියාකාරකම 10.1

පුත්‍ර ප්‍රශ්නය

එක් ස්ත්‍රියක් පුතකු වඩා ගෙන, පණ්ඩිතයන් වහන්සේගේ පොකුණට ගොස් ආදි කොට පුත්‍ර නාවා, තමාගේ කඩ මත්තේ හිඳුවා, තොමෝ ඉස් සෝදා නහන්නට බට. ඇ නාන්නට බට ඇසිල්ලෙහි යකිනියක් ඇගේ පුත්‍ර දැක කනු කැමති ව ගැහැනු වෙසක් ගෙන දරුවන් සමීපයට අවුත් “යෙහෙළිය මේ දරුවෝ ඉතා හොබනාහ. මු තොපගේ දරු කෙනෙක් දැ”යි විචාරා “එසේයැ මෑණියෙනි” කී කල්හි “මේ දරුවන් කිරි පොවම් දැ” යි කී කල්හි, මෑණියන් විසින් යහපතැයි කී කල්හි, ඔ දරුවන් වඩා ගෙන මඳක් කිරි පොවාලා වඩා ගෙන පලා ගියා ය. මෑණියෝ තමන් ගේ දරුවන් ඇඳ ගෙන යන්නිය දැක දිවැ ගෙන ගොස් “මාගේ පුත්‍ර කොයි ගෙන යෙයි දැ” යි අල්ලා ගත. යකිනි කියන්නී “තී කොයින් ලත් පුතෙක් ද? මු මාගේ පුතණුවෝ යැ” යි භයක් නැති වැ කීව. ඔහු දෙන්නා කලහ කෙරෙමින් සාලාව දොර කඩින් යන්නාහ.

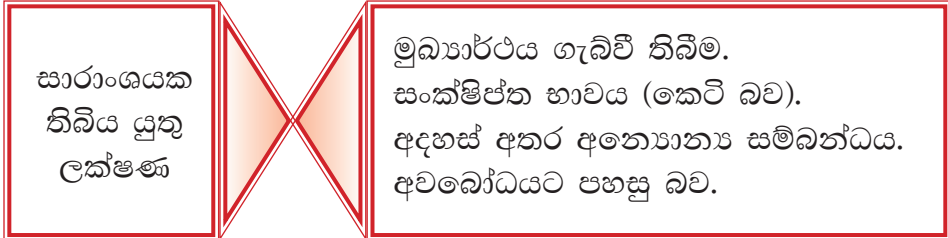
මහ බෝසතාණන් වහන්සේ කලහ ශබ්දය අසා දෙන්නා මැ ගෙන්වා “මේ කුමන ඩබර දැ” යි අසා ඇස් නො මරන බැවින් ද, ඔලිඳුට දෙකක් සේ රත් වැ තියෙන බැවින් ද, ‘මේ යකින්නකැ’ යි දනැ “මා කී යුක්තියෙකැ සිටුවු දැ” යි විචාරා “එසේ යැ සිටුම්” යි කී කල්හි බිම හිරක් අඳවා හිර මැද දරුවන් හොවා. යකිනිය ලවා දැක් හා මෑණියන් ලවා දෙපය හා ගත්වා “දෙන්නා මැ ඇදු ගනුව” යි ඇදු ගත් එකක් හට යැ පුතණුවෝ” යි වදාළ සේකැ. දෙන්නා මැ දරුවන් ඇදු ගත්හ. දරුවෝ දෙදෙනා විසින් අදිනු ලබන්නාහු දුකට පැමිණියහ. මෑණියෝ ළය පැළඹු කලක් මෙන් ශෝකයට පැමිණ දරුවන් අත හැඳ අඩමින් සිටියාහ.

බෝසතාණන් වහන්සේ “දරුවන් කෙරෙහි වැදුවන්ගේ ළය මොළොක් ද? නොහොත් නො වැදුවන්ගේ ළය මොළොක් දැ” යි බොහෝ දෙන විවාළ සේක.

බොහෝ දෙන “පණ්ඩිතයන් වහන්ස, වැදූවන්ගේ ළය වේ ද, මොළොක් වන්නේ” යි කීවාහු යැ. ඒ අසා පණ්ඩිතයන් වහන්සේ “කිමෙක් ද, දෑන් දරුවන් වඩා ගෙනා සිටි තැනැත්තිය “මෑණියනැ” යි වැටහේ ද? හැර පියා සිටි තැනැත්තිය “මෑණියනැ” යි වැටහේ ද” යි හැම දෙනා මැ විවාළ සේකැ. හැම දෙන මැ “දරුවන් හැර සිටි තැනැත්තෝ වේද, පණ්ඩිතයන් වහන්ස මෑණියෝ” යි කීහ. “කිමෙක් ද, තෙපි හැම මේ දරු සෙර දනු දෑයි විවාළ සේක. හැම දෙන මැ “නො දනුම්හ, පණ්ඩිතයන් වහන්සැ”කි කල්හි “එම්බා, මෝ යකින්නකැ දරුවන් කන පිණිස ගත”යි වදාළ සේක. “කෙසේ දත් සේක් ද, පණ්ඩිතයන් වහන්සැ” යි කීහ. ඇසි පිය නො මරන බැවින් ද, ඇස් දෙක රත් බැවින් ද, ඡායාවක් නැති බැවින් ද කිසි කෙනෙකුත් කෙරෙහි සැකයක් නැති බැවින් ද, දයාවක් නැති බැවින් ද යි මෙතෙක් කාරණයෙනැ” යි වදාළ සේකැ.

ඉක්බිති මේ දෙසා වදාරා, “තෝ කවරෙහි දෑ” යි කියන්න’ යි විවාළ සේක. “යකින්නකිමි, ස්වාමිනී” කීව. “කුමක් පිණිස මේ කුමරුවා ගත්තෙහි දෑ” යි වදාළ සේක. “කන පිණිසැ යැ ස්වාමිනී” කීව. “නුවණ නැත්තිය, පෙරත් තෝ අකුසල් කොට යකින්න වැ උපන්නෙහි වේ ද, දෑන් වනාහි නැවතත් අකුසල් කරනෙහි වී ද? අහා! නුවණ නැත්තිය” කියා අවවාද කොට ඉක්බිතිව ඇ පන්සිල්හි පිහිටුවා යැවූ සේකැ. කුමරුවාගේ මෑණියෝ “බොහෝ කලක් ජීවත් වුව මැනව ස්වාමිනී” යි මහ බෝසතාණන් වහන්සේට ස්තූති කොට පුතණුවන් වඩා ගෙන නැඟ ගියා හ.

උම්මග්ග ජාතකයෙන් උපුටා ගත් පුත්‍ර ප්‍රශ්නය නම් වූ ඉහත කොටස නැවත වරක් හෝ දෙවරක් හොඳින් කියවන්න. අනතුරු ව එම කතාවේ හරය ඔබේ වචනයෙන් ලියා දක්වන්න. ඔබ ලියූ කථා සාරයෙහි මේ ලක්ෂණ ගැබ් වී තිබේදැයි බලන්න.



වඩාත් සාර්ථක හා පැහැදිලි, නිවැරදි සාරාංශකරණයක් සඳහා ඉවහල්වන පහත උපදෙස් ද හොඳින් කියවා අවබෝධකර ගන්න.

සාරාංශයක්
ලිවීමේ දී
අනුගමනය
කළ යුතු
ක්‍රියාමාර්ග

- * උපදෙස් කොටස ද ඇතුළු ව දී ඇති පාඨය කිහිප වතාවක් (දෙවරක් හෝ තෙවරක් වුව ද කම් නැත) කියවන්න.
- * නොතේරෙන වචන / යෙදුම් ආදියෙහි අර්ථ අවබෝධ කරගන්න. (ශබ්ද කෝෂ භාවිතය මගින් හෝ අසා දැන ගැනීමෙන්)
- * වැදගත් යැයි හැඟෙන අදහස්වලට යටින් ඉරක් ඇඳ සලකුණු කරගන්න.
- * අනවශ්‍ය විස්තර - වර්ණනා ආදිය ඉවත් කරන්න.
- * ප්‍රකෘති කථනයෙන් ලියා ඇති තැන් විකෘති කථනයෙන් ලියන්න.
- * විශේෂණ - උපමා - නිපාත - උදහරණ ආදිය ඉවත් කරන්න.
- * වැදගත් අදහස් ක්‍රමානුකූල ව පැවසෙන ලෙස ගළපන්න.
- * සාරාංශය තමන්ගේ ම වචනයෙන් ලියන්න.
- * සාරාංශය තනි ඡේදයක් ලෙස ලියන්න.
- * පද බෙදීම, විරාම ලක්ෂණ, උක්තාධ්‍යාන යෝග්‍ය ආදී ලක්ෂණ ගැන ද සැලකිලිමත් වන්න.
- * වචන සංඛ්‍යාව දී නොතිබුණත් මුල් ඡේදයේ වචන සංඛ්‍යාවෙන් 1/3 ක් වනසේ සාරාංශකොට ලියන්න.

උදහරණ 1

උපමා රූපක ආදී අලංකාර ඉවත්කොට පහත දැක්වෙන ඡේදය වචන 1/3 ක් පමණ වනසේ සාරාංශ කොට නැවත ලියමු.

මහල්ලාගේ දුගී දුප්පත් නිවසේ කබල් ඇඳ යට දින කීපයක් ම අර රෝදය තිබුණේ ය. ඇතැම්විට ඔහු ඇඳ යටින් එය මෑතට ඇඳ ඕනෑකමින් බැලී ය. අබලන් වූ, අපිරිසිදු රෝදය නිසා මහල්ලාගේ සිතට සැනසුම ලැබිණි. ඒ හැමවිට ම අර ප්‍රීතිමත් දරුවා පිළිබඳ සිතිවිලිවලින් ඔහුගේ හිස පිරිණි.....”

සාරාංශය 1

ඇඳ යටින් රෝදය ගෙන බලන හැමවිට දරුවාගේ මුහුණ ද මතකයට නැගීමෙන් මහල්ලාගේ සිත සැනසිණි.

පහත දැක්වෙන ඡේදය වචන 1/3 ක් පමණ වනසේ සාරාංශකොට නැවත ලියන්න.

“මුදු මොළොක් නිල් තණින් ගැවසුණු උයන ඉතා සුන්දර විය. නිල් තණ අතර තැනින් තැන පිපී තිබුණ සිත්කලු මල් තරු මෙන් බබළමින් මඳ සුළඟින් එහා මෙහා වැනුණේ ය. පීච ගස් දෙළසක් එහි වැවී තිබුණේ ය. වසන්ත කාලයේදී ලා රත් පැහැයෙන් යුත් සියුමැලි මලින් විසිතූරු වූ ගස්වල අතු පතරෙහි ලැගුම් ගත් කුරුල්ලෝ කෙතරම් මිහිරි නදින් ගී ගැයුවෝ ද කියතොත් ළමයි තම කෙළි සෙල්ලම් නතරකොට උන්ගේ ගීවලට ඇහුම්කන් දීමට පුරුදුව සිටියෝ ය.”

උදාහරණ 2

පහත සඳහන් ඡේදයෙහි ඇති විස්තර වර්ණනා ඉවත්කොට වචන සංඛ්‍යාව 1/3 ක් වනසේ සාරාංශ කොට නැවත ලියමු.

එක් රමණීය උදෑසනක කුරුල්ලන් අතු පතර නාද දෙද්දී පාන්දරින් ම අවදි වූ මහල්ලා රෝදයක් ගෙන නගරයෙන් මඳක් ඇතින් වූ ගම්බද පෙදෙසකට ගියේ ය. එහි ගොස් පැරණි ගසින් හා කටු පඳුරින් යුතු වන ලැහැබක් මැදින් ගමන්කළ ඔහු වරින් වර කැස්සේ ය. ගොරෝසු ගැට සහිත පොත්තෙන් වැසුණු මහා ගස්වල නිහඬ බව ඔහුට තේරුම් ගත නොහැකි විය. ශාන්ත උදයේ පැවති මීදුම ගස් අතරින් පොළොවට ගලා එන්නට විය.

සාරාංශය 2

රෝදයක් අතැති ව එක් උදෑසනක පිටත්වූ මහල්ලා නගරයට නුදුරෙහි වූ ගම්බද පෙදෙසකට ගොස්, ගසින් හා කටු පඳුරින් සැදුණු වන ලැහැබකට පිවිසිණි.

ක්‍රියාකාරකම 10.3

පහත දැක්වෙන ඡේදය වචන සංඛ්‍යාව 1/3 ක් වනසේ සාරාංශ කොට ලියා දැක්වන්න.

එක් උදෑසනක අවදි වී ඇදෙනි වැතිරගෙන සිටි යෝධයාට ඉතා මිහිරි සංගීත නාදයක් ඇසුණේ ය. එය කෙතරම් මිහිරි වීද යත් රජකුමාගේ වාදක කණ්ඩායම උයන අසලින් ගමන් කරමින් සිටිති'යි යෝධයාට සිතීණි. එහෙත් ඒ වූ කලී ඔහුගේ ජනේලය පිට පැත්තේ සිටි කුඩා කුරුල්ලෙකුගේ ගී ගැයුමක් පමණකි. උයනෙහි සිටි කුරුල්ලෙකුගේ ගී හඬ මෙසේ ඔහුට ඇසෙන්නට ලැබුණේ කෙතරම් කලකට පසු ද කියතොත් ඔහුට එය දිව්‍යමය සංගීතයක් ලෙස හැඟී ගියේ ය.

උදහරණ 3

පහත සඳහන් ඡේදයෙහි ඇති ප්‍රකෘති කථනය විකෘති කථනයට හරවා වචන සංඛ්‍යාව 1/3 ක් වනසේ සාරාංශ කොට නැවත ලියමු.

ප්‍රීති නාද මධ්‍යයෙහි කපට හාමි නැගී සිටියේ ය. ඇත සිටි අය ළං ළං වන්නට පටන් ගත්හ. නිශ්ශබ්දතාව කැඩුණේ ය. කපටහාමි දේශනාවට පටන් ගත.

“යුවතිපතියෙනි, නැදෑ හිත මිතුරෙහි, මම මහත් පින්තැත්තෙකිමි. ඉතිහාසයෙහි ලොකු අකුරෙන් ලියැවෙන්නාවූ මෙබඳු ප්‍රස්තාවකදී යුවති පති දෙදෙනාට ආශීර්වාද කිරීමේ උසස් තනතුරට පත්වූ මම ඇත්තෙන්ම පින්තැත්තෙකි නොවෙමිද? පින් කෙසේ වෙතත් මට ඇත්ත නොකියා බැරිය. මේ නම් මට වඩා උගත්, මට වඩා වියත් කෙනෙකුත් විසින් කළ යුත්තකි...”

සාරාංශය 3

ඉතිහාස ගතවන මෙවන් මඟුලකදී යුවතිපති දෙදෙනාට ආශීර්වාද කරන්නට ලැබීම තමාට මහත් ආඩම්බරයට කරුණක් බව මංගල සභාව අමතා කපටහාමි කියේ ය.

ක්‍රියාකාරකම 10.4

පහත දැක්වෙන ඡේදයෙහි වචන සංඛ්‍යාව $\frac{1}{3}$ ක් වනසේ සාරාංශ කොට නැවත ලියන්න.

සිකුරු හෝරාව පැමිණියේ ය. නැකත් වෙලාව ආසන්න ය. මෙහි දී මනමාලයාගේ මහලු නැයන් දෙදෙනෙකු අතරේ මහත් විවාදයක් ඇති විය. විවාදය “නැකත් වෙලාවට කුමක් කළ යුතු ද?” යන්න ගැනයි. “පුවරුවට නැංවිය යුතුයැයි” එකෙක් කියයි. “තැළි පළන්දා පිළි ඇන්දිය යුතුයැ යි” අනෙකා කියයි. මේ දැනුමැත්තන් දෙදෙනාගේ වාදය ඉතා දික්විය. ඉතා තද විය. නැකත් වෙලාව හොඳටම ළංවිය. “මේ කලින්ම තෝරා බේරා ගෙන ආ යුතු නොවේද? වාද කරන්නට ආවේ මෙතනටද?” යි මහ මල්හාමි නොසතුටින් කියන්නට විය.

ක්‍රියාකාරකම 10.5

පහත සඳහන් ඡේදය කියවා එහි ඇති වචන සංඛ්‍යාව $\frac{1}{3}$ ක් වනසේ සාරාංශ කොට ලියා දක්වන්න.

ලෙඩ රෝග සුවකර ගැනීමටත් ඒවායින් වැළකී සිටීමටත් වෘක්ෂලතාවල කොටස් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමටත් ඇත අතීතයේ සිට මෙරට ජනතාව පුරුදුව සිටිති. බටහිර ආක්‍රමණයන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වෙනත් බොහෝ වැදගත් දේ මෙන් ම මේ පුරුද්ද ද ක්‍රමයෙන් අප අතරින් ගිලිහී යන්නට විය. පැළෑටියක මුල්, කොළ, ගෙඩි, මල්, පොතු යන කොටස් පහ ආයුර්වේද වෛද්‍ය ක්‍රමයේදී හැඳින්වෙන්නේ පංචාංගය යනුවෙනි. අංග පස හෙවත් කොටස් පහ යනු මෙහි තේරුමයි. දේශීය වෛද්‍ය ක්‍රමයේ හැටියට පැළෑටියක මේ කොටස් පහේ ඇති ගුණ එකිනෙකට වෙනස් වේ. මේ අනුව පැළෑටිවල කොටස් අවශ්‍ය පරිදි ගෙන බත් සාදා ගැනීම අපේ දේශීය වෛද්‍ය ක්‍රමයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයකි.

පහත සඳහන් ඡේදය කියවා එහි ඇති වචන සංඛ්‍යාව 1/3 ක් වනසේ සාරාංශ කොට ලියා දක්වන්න.

විවිධ ජාතීන් වසන විවිධ වූ ප්‍රාදේශීය හැඟීම්වලින් පණ පෙවුණු භාරතය වැනි සංකීර්ණ රටක අගමැතිනිය වශයෙන් අපමණ ප්‍රශ්නවලට මුහුණ දෙන්නට සිදු වුව ද ඉන්දීය අගමැතිනි ඉන්දිරා ගාන්ධි ඒ කිසිවෙකින් නොසැලකූ ය. ඕ ශ්‍රේෂ්ඨ නායිකාවක වශයෙන් තම කීර්තිය ලොව අස්සක් මුල්ලක් නැර පතළ කළා ය. ඇගේ ජීවන වෘත්තාන්තය ආදර්ශයට ගතයුතු විරෝදාර කාන්තාවකගේ ජීවන වෘත්තාන්තයකි. නිහතමානී බව ඇගේ නායකත්වයට ආහරණයක් විය. ළමා වියෙහි සිට ම ඇඳි කදාර් රෙද්ද ඇගේ නිහතමානී බව කියා පැවා පමණක් නොව සිය රට දේ කෙරෙහි දැක්වූ ඇල්ම මැනවින් සංකේතවත් කළේ ය. පරිත්‍යාගශීලී ගුණය ඇගේ ආත්මය හා බැඳී පැවතුණි. ඇය දුගී කුලහීන දරුවන්ට පවා සංග්‍රහ කළේ පුහු නම්බුව පිණිස නොව හුදෙක් හද පිරි මානව දයාවෙන් යුතුව ය. එබඳු නායිකාවක, මාතාවක අහිමි වීම භාරත ජනතාවගේ පමණක් නොව ලෝ වැසි හැම දෙනාගේ ම අභාගයකි.



i xl , mkd

අනවශ්‍ය දේවල් මිලට ගන්නා තැනැත්තාට ඉක්මනින්ම අත්‍යවශ්‍ය දේවල් විකුණා දැමීමට සිදුවේ.